

JORDI GRAUPERA

La perplexitat

Harlem, Brooklyn, Queens

DESTINO

JORDI GRAUPERA

LA PERPLEXITAT

Harlem, Brooklyn, Queens

Edicions Destino

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.

La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries.

En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.

A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autors i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

© Jordi Graupera, 2023

© Columna Edicions, Llibres i Comunicació, S.A.U. / Destino
Av. Diagonal, 662-664 - 08034 Barcelona

Primera edició: març del 2023

ISBN: 978-84-9710-349-7

Dipòsit legal: B. 1.747-2023

Fotocomposició: Grup62

Imprès a Catalunya - *Printed in Catalonia*

TAULA

PRIMERA PART: HARLEM

I. Inspiració	13
II. Esperit	19
III. Despertar	27
IV. El dol al cos	48
V. Sean	75
VI. Negre	98
VII. Central Park	135

SEGONA PART: BROOKLYN

VIII. Plenituds	143
IX. El cos de la meva àvia	162
X. La frase	171
XI. Ironia i dubte	196
XII. Aritmètica	219

TERCERA PART: QUEENS

XIII. Giuseppe & Anthony	251
XIV. Els éssers pneumàtics	297
XV. Trencadís.	328
XVI. La perplexitat	374

I

INSPIRACIÓ

La nit electoral duia crosses i el peu embenat. Tenia un dit trencat, però vam anar a Times Square igualment. La plaça era plena, les pantalles gegants amb resultats i anuncis ens atreien com si fóssim borinots i hi havia eufòria, música i abraçades amb desconeguts. Em deixava arrossegar. Vaig suspendre tots els pensaments. Volia ser aquella victòria, tenir raó, inundar-me d'endorfines. Quan les pantalles van mostrar la meva imatge al mig de la massa celebratòria a Times Square vaig sentir-me per primer cop dins del país. Ja no era un espectador extern. Extàtic, saltant amb una sola cama. Quan me'n vaig anar cap a casa, a Harlem, tot el barri era una festa. Em vaig aturar en una cantonada, l'esquena recolzada a la paret, i vaig inspirar l'aire de la nit.

Estava tot suat i un aire fred em perfilava les galtes i les mans, que aguantaven les crosses. Tenia morta la punta dels dits i calfreds, però no em volia moure. El peu no em deixava anar-me'n a caminar amunt i avall pel barri, ficar el nas per tot arreu, ballar fins a la matinada. Era el que volia. Volia ser aquella borratxera. Però només vaig

poder repenjar l'esquena a la paret d'una cantonada, mirar carrer amunt, inspirar amb intenció, com per fer alguna cosa. Les llums i les siluetes de cossos ballant al carrer, i els sons i els sorolls de les músiques i de les rialles i els clàxons i crits: tot m'ho apuntava al cap, aviam si així podia ser-ne part. Però no. Era el fred que se'm posava a la part frontal del cervell i no el sentit històric. Vaig estar-m'hi mitja hora, allà palplantat. Harlem, 4 de novembre de 2008. El primer negre president. Era com si estigués intentant escriure aquest paràgraf amb anys d'antelació: interpretant-lo, encarnant-lo, mirant de fer els gestos que el justificuessin, deixant-ne alguna constància a la meva consciència. Com si algú m'estigués filmant. Res.

El que em grinyolava és que tot feia sentit, menys jo i el meu peu embenat. Recolzat en aquella paret era impossible no pensar que la història, el món, avançava cap a un lloc millor. Que «l'arc de l'univers moral és llarg, però s'inclina cap a la justícia», com havia dit un miler de vegades el tot just elegit president Barack Obama. Volia creure-ho i tot m'empenyia a fer-ho i els ulls vidriosos pel fred semblaven prometre'm que si em deixava anar, si em deixava bressolar per aquella nit, si aconseguia connectar amb els timbals del progrés que sonaven pertot, tot aniria bé. Estaria avançant amb els bons, cap a la bondat. Feia només tres mesos que havia aconseguit anar a viure a Nova York i tot em cridava a enamorar-me del moment històric i del lloc perifèric i sense costos que hi ocupava.

Tot ressonava amb tot. El carrer on tenia l'esquena recolzada era Adam Clayton Powell Jr Boulevard, on

vaig viure un parell d'anys abans de marxar a Brooklyn. El nom és el del primer congressista negre de Nova York. Un pastor baptista fill d'un pastor baptista. Duia un bigotet com de processó de formigues en filera índia, que li donava un aspecte de galant de Rat Pack, de Sammy Davis Jr., però de pell més aclarida, fruit de successives barreges. Va guanyar-se el prestigi protegint els interessos dels afroamericans en la contractació pública de la ciutat i va caure en desgràcia, després de tres dècades de servei al Congrés, per haver-se tornat un cacic corrupte.

Va estudiar religió a la universitat de Colúmbia, pocs carrers cap a l'oest, on també va fer la llicenciatura el president elegit pel poble aquella nit. Com Obama, el seu llinatge mixt racialment el va obligar a construir-se una identitat negra de manera conscient i amb vocació política. L'acadèmia havia elevat la retòrica d'aquells dos homes negres als altars del poder. Adam Clayton Powell Júnior va presidir el comitè del Congrés que legislava sobre educació en els anys més encesos de Luther King i dels drets civils. Sense això, Obama no hauria acabat anant a Harvard, on va ser el primer estudiant negre a dirigir la prestigiosa revista de la Facultat de Dret. Ni potser hauria anat a parar a la Universitat de Chicago, de professor. Potser tampoc no s'hauria atrevit a presentar-se al Senat de l'estat d'Illinois, i com un meteor, al Senat federal, la cambra deliberativa més poderosa de la Terra. O potser el progrés era inevitable, perquè l'arc moral sempre s'acaba vinclant cap a la justícia, i Adam Clayton i Obama només són peons d'un món que fa sentit perquè sí.

Abans d'ascendir a la presidència, Obama va irrompre a l'escena nacional amb un best-seller que li va permetre seure al sofà més important de tot el continent americà, el d'Oprah Winfrey. La veu espiritual de la sobretaula nord-americana va encaterinar-se del *Dreams From My Father*, l'autobiografia que explica la identitat mixta i difícil d'Obama com una mena de revelació salvadora de la política. La barreja genètica i cultural, i l'esforç per construir-se una identitat que servís per a tothom, sense cap aresta, era exactament el que Oprah creia que els EUA necessitaven. La propaganda s'havia anat construint durant anys, de manera natural, com si Obama, abans de convèncer els altres, s'hagués esmerçat a convèncer-se a ell mateix. Els seus llibres i discursos el mostraven com un home obsedit per la recerca de sentit i enamorat del lloc central, encarnat, que ell ocupa en aquest sentit.

Oprah, que ha exercit una influència en l'imaginari nord-americà pràcticament inigualable perquè va ocupar el cim de l'onada més alta de la història de la televisió mundial, era el vehicle perfecte per a la idea de sentit que Obama volia ser. És la nena negra del sud, víctima d'abusos sexuals i amb una intel·ligència fulgurant, que se'n surt a base d'ambició, treball i talent. És la dona amb una empatia sobrenatural. Té la virtut de fer creure a tothom, des de l'actor de Hollywood en ple divorci fins a l'alcohòlic anònim que viu en una caravana, que se li pot confiar la història més íntima perquè la prendrà pel costat més significatiu —i per això et pot fer les preguntes més espinoses com si les fes pel teu bé—. Al final, sempre acaba encaixant el teu dolor o el teu èxit —el

teu jo— en una cosmovisió espiritual. Tot en Oprah remet a la fusió entre l'autoafirmació i la connexió espiritual amb l'univers. Oprah ha estat la sacerdotessa, la pontífex, de la religió nacional nord-americana. I la seva litúrgia és l'entreteniment.

Obama no només té un Nobel de la Pau per haver guanyat unes eleccions —tothom, en aquell moment, va quedar captivat per la idea de sentit i tothom en volia treure alguna cosa, redimir-se—. També té un Grammy. Li van donar un Grammy pel disc doble que conté l'audiollibre del *Dreams From My Father*. Sovint me'l posava, aquells mesos abans de les eleccions. La veu era perfecta. Obama emetia en una freqüència d'ona que feia la impressió d'harmonitzar amb el batec del cor d'una manera que m'empenyia a caminar com si tinguessis amortidors als genolls, amb un lleuger deix aerodinàmic. En realitat, imitava inconscientment la manera com les pel·lícules diuen que caminen els negres.

El llibre comença amb l'Obama estudiant de llicenciatura. És al seu pis de l'Spanish Harlem, a pocs carrers de la cantonada on jo inspirava els darrers minuts de sentit de la meva nit electoral. No té gaires amics ni vida social, fuma molt, és auster de gestos. És introspectiu i un pèl taciturn. Tota l'estona es qüestiona. Hi ha una descripció d'un veí ancià, encara més solitari i desposseït que ell, que és un mirall de la por que té que la identitat racial i el caràcter reservat siguin un destí, una presó. Del no-res, rep una trucada d'un parent llunyà. El seu pare, de qui no en té notícies des de la infantesa, s'ha mort a Kenya, on fa lustres que viu i de qui no en sap res més que les històries benintencionades (i de cartró pedra)

d'una mare que no vol que el nen creixi amb traumes. A partir d'aquest moment, Obama s'embarca en un viatge per recuperar l'arrel perduda i donar-se sentit. En el despertar de l'era de les identitats triades, Obama va tallant en cada capítol el seu patró fins que la seva identitat és només aplicable al seu cas i prou, únic i irrepètiblle. Alhora, cada element de la biografia serà una capa d'identitat, i cada capa d'identitat serà una crida a un tros de l'electorat, i la suma de totes les capes, una narració col·lectiva d'un futur més genuí per als Estats Units. Al centre d'aquesta història hi és ell, concretant el sentit del futur.

El *Yes, we can* de la campanya és potser l'eslògan que millor captura aquesta tempesta de sentit que va ser la seva victòria. El *Yes, we can* era el triomf de la voluntat més despüllada, passat pel sedàs de la indústria de l'autoajuda. Capturava de manera concisa la idea que si vols alguna cosa la pots tenir, si veus un horitzó de justícia i de realització pots arribar-hi. Que la distància entre el voler i el poder és una distància perfectament apamable. Que el món de fora, el món de les limitacions, el món del dolor i la por, pot adaptar-se al món de dins, el món de la infinita llibertat de la consciència, el món de la voluntat —el món del sentit.

Aturat en aquella cantonada vaig veure passar el grup d'adolescents del meu edifici, expansius, entrompats, feliços. Com hooligans anglesos, cantaven el *Yes, we can* rítmicament, alçant els braços i posant la veu més greu, com si de cop fossin més alts i estiguessin menys sols.